ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Michala Bobka, soudkyně Lenky Kaniové a soudce Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **A. S.**, zast. JUDr. Ing. Adamem Černým, Ph.D., advokátem se sídlem Dřevná 382/2, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 10. 2022, č. j. OAM-962/ZA-ZA11-ZA10-R2-2019, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 9. 2023, č. j. 62 Az 20/2022 - 98,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 9. 2023, č. j. 62 Az 20/2022 - 98, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

II. Ustanovenému zástupci žalobce JUDr. Ing. Adamovi Černému, Ph.D. **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za řízení o kasační stížnosti ve výši 6 800 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a předcházející řízení

[1] Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“) se žalobce domáhá zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 10. 2022, č. j. OAM-962/ZA-ZA11-ZA10-R2-2019 (dále jen „napadené rozhodnutí“). Tím bylo rozhodnuto, že se žalobci mezinárodní ochrana dle § 12, § 13, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“), *neuděluje*.

[2] Žalovaný dospěl k závěru, že žalobci v zemi původu (XA) nehrozí žádné azylově relevantní riziko pronásledování či hrozba vážné újmy, zejména s ohledem na jím tvrzenou

hrozbu trestního stíhání pro křivé obvinění a nesouhlas s vojenskou agresí XA na XB a XA politickým režimem. Takto přitom žalovaný ve věci rozhodl již podruhé, a to poté, co jeho předchozí rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019, č. j. OAM-962/ZA-ZA11-ZA21-2019 (dále jen „rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019“), krajský soud zrušil rozsudkem ze dne 20. 7. 2021, č. j. 62 Az 1/2020–149. Důvodem zrušujícího rozsudku byl nedostatečně zjištěný skutkový stav (situace v zemi původu) a nedostatečné posouzení otázky trestního stíhání žalobce a z něj vyplývající újmy, kterou by bylo možno hodnotit jako pronásledování.

[3] Žalobu proti napadenému rozhodnutí nejprve krajský soud usnesením ze dne 9. 11. 2022, č. j. 19 Az 25/2022-39, odmítl z důvodu zmeškání stanovené lhůty pro doplnění žalobních bodů. Nejvyšší správní soud nicméně toto usnesení ke kasační stížnosti žalobce rozsudkem ze dne 23. 1. 2023, č. j. 3 Azs 309/2022–30, zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[4] Krajský soud v navazujícím řízení žalobu věcně projednal. Rozsudkem ze dne 11. 9. 2023, č. j. 62 Az 20/2022-98 (dále jen „napadený rozsudek“) přitom napadené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Dospěl k závěru, že budou-li veškeré relevantní skutečnosti věci hodnoceny nikoliv izolovaně, ale v celém kontextu, je možné dospět k závěru, že jsou u žalobce naplněny důvody pronásledování podle § 12 písm. b) zákona o azylu, případně alespoň podmínky pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu. Rovněž zavázal žalovaného zabývat se otázkou, zda nelze žalobci udělit doplňkovou ochranu z důvodu naplnění podmínek „ozbrojeného konfliktu“ ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Svůj zrušující rozsudek přitom vystavěl na třech klíčových závěrech.

[5] Za prvé, krajský soud žalovanému vytkl, že jeho rozhodnutí je nekonzistentní. Krajský soud konkrétně poukázal na to, že zatímco v rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019 žalovaný nezpochybňoval azylový příběh žalobce ani nerozporoval žalobcova tvrzení o jeho možném trestním stíhání, v napadeném rozhodnutí dovodil, že proti němu nebylo v XA zahájeno trestní stíhání a jeho tvrzení je pouze účelové s cílem vyvolat dojem nemožnosti jeho návratu do XA. Žalobce se přitom nijak neodchýlil od tvrzeného azylového příběhu, pouze jej doplnil o nové skutečnosti. Napadené rozhodnutí je tudíž nekonzistentní, neboť změnu názoru opírá žalovaný pouze o skutečnost, že jako důkaz o zahájeném trestním stíhání žalobce do správního spisu doložil vyjádření právního zástupce žalobce psané jeho rukou bez uvedení informace o číslu jednacím a dále o formulaci mailu, který poslal právní zástupce žalobce z XA žalobci ve znění „Zasílám, co jste si vyžádal – doufám, že to pomůže.“ Žalovaný tudíž dle krajského soudu pochybil, jelikož bez dalšího změnil svůj názor na azylový příběh žalobce a nevěrohodnost žalobce postavil pouze na informacích, jež mohou se stejnou pravděpodobností potvrzovat jeho azylový příběh a existenci relevantních důvodů pro obavy z pronásledování žalobce.

[6] Za druhé, krajský soud se neztotožnil s názorem žalovaného týkajícím se neexistence rizik, která pro žalobce vyplývají z jeho nesouhlasu s vojenskou agresí XA na XB. Žalovanému vytkl, že žalobci dává za vinu, že své názory na podporu XB nesdílí na sociálních sítích, když je nepoužívá. Naopak upozornil, že vzhledem k aktuálním zjištěním o stavu lidských práv a bezpečnostní a politické situaci v XA je zcela namístě obava žalobce, že bezpečnostní orgány XA mohou mít informace o něm i jeho aktivitách, a to i vzhledem

k délce jeho pobytu v České republice. Odkázal přitom na rozsudek NSS ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021-49, podle něhož je obecně známou skutečností, že se orgány XA dopouštějí potírání mezinárodně garantovaných práv vlastního obyvatelstva, zejména svobody shromažďování a projevu.

[7] Za třetí, krajský soud na ústním jednání doplnil dokazování žalobcem předloženým mobilizačním předpisem a vojenským průkazem. Prolomil přitom pravidlo vázanosti soudu skutkovým a právním stavem k okamžiku rozhodnutí žalovaného podle § 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s."), a to za pomoci přímé aplikace čl. 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (Úř. věst. L 180/60 ze dne 29. 6. 2013; dále jen „procedurální směrnice"). Skutečnost, že žalobce obdržel mobilizační příkaz, který neuposlechl, přitom považoval krajský soud za významnou. Neuposlechnutí mobilizačního příkazu je totiž v XA trestným činem. Krajský soud se současně neztotožnil s názorem žalovaného, že branná povinnost v XA je legitimní povinností občana vůči domovskému státu, akceptovanou i v mezinárodním měřítku, a službu v armádě při mobilizaci tak nelze považovat za pronásledování dle zákona o azylu.

II. Kasační stížnost žalovaného a vyjádření žalobce

[8] Žalovaný (dále „stěžovatel") napadá rozsudek krajského soudu v celém rozsahu kasační stížností. Její důvody spatřuje v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud (dále též jen „NSS") napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. Také požaduje, aby soud žalobci uložil povinnost vrátit stěžovateli náklady řízení ve výši 207 Kč.

[9] Stěžovatel předně namítá, že krajský soud nezohlednil veškeré okolnosti, které žalovaného vedly k závěru ohledně obav žalobce v otázce jeho trestního stíhání pro křivé obvinění a které podrobně popsal v odůvodnění napadeného rozhodnutí. Krajský soud nevycházel ze sdělení žadatele a nezohlednil detailně a v celé šíři odůvodnění napadeného rozhodnutí, nýbrž jen zkratkovitě vytrhl z příběhu žalobce v této otázce jednu pasáž (týkající se dopisu a e-mailové zprávy právního zástupce žalobce), kterou následně použil ke zdůvodnění svého zrušujícího rozsudku. Tato pasáž však nebyla jediným důvodem, který vedl stěžovatele k závěru o neodůvodněnosti obav žalobce z trestního stíhání z azylově relevantních důvodů. V tomto směru stěžovatel připomněl, že svůj závěr dovodil s ohledem na více okolností. Konkrétně odkázal na strany 11 a 12 napadeného rozhodnutí, na nichž popsal rozpory ve výpovědích žalobce, uvedl, že žalobce neprokázal, že by disponoval oficiálními dokumenty o zahájení trestního stíhání, výpověď žadatele konfrontoval s informacemi o zemi původu a zprávou MZV ze dne 3. 2. 2021, ověřil, zda vůči žalobci byl vydán mezinárodní či evropský zatykač, a rovněž zohlednil trestní zákoník XA. Závěry krajského soudu, podle něhož žalovaný dospěl k závěru o nedůvodnosti obav žalobce z trestního stíhání *pouze* na základě dopisu a e-mailové zprávy právního zástupce, jsou proto zkratkovité, vytržené z kontextu a nedostatečné.

[10] Stěžovatel dále namítá, že rovněž na stranách 13 až 15 napadeného rozhodnutí logicky vyargumentoval, z jakých důvodů žalobci nelze přisvědčit v otázce jeho obav z pronásledování z důvodu nesouhlasu s XA invazí na XB. Krajský soud se naopak dopustil

nesprávného úsudku založeného na nedostatku důvodů rozhodnutí, jestliže nehodnotil azylový příběh žalobce v individuálních souvislostech. Není zřejmé, z jakých důvodů dospěl k závěru, že je důvodná obava žadatele, že o něm a jeho aktivitách mohou mít informace bezpečností orgány XA, mj. vzhledem k délce pobytu v ČR. Obecně nepříznivá situace v XA sama o sobě nedokládá, že se uvedená rizika týkají konkrétně žadatele. Krajský soud tudíž neprovedl úplný přezkum, neboť nevyšel z individuálních okolností případu a svůj závěr nedostatečně zdůvodnil; vycházel pouze z hypotetických obav z pronásledování žadatele v návaznosti na riziko, které mu v důsledku jeho nesouhlasu hrozí, aniž by zohlednil specifika případu. Tím nerespektoval ustálenou judikaturu, která na úplnost soudního přezkumu a posuzování odůvodněnosti obav jakožto objektivního kritéria (reálné možnosti hrozby) klade důraz.

[11] Stěžovatel konečně zpochybnil i provedení důkazu mobilizačním předpisem a závěry krajského soudu vyslovené na jeho základě. Stěžovatel za prvé namítá, že nebyly splněny podmínky pro prolomení pravidla podle § 75 odst. 1 s. ř. s. Soud nezohlednil argumenty stěžovatele uvedené ve vyjádřeních ke kasační stížnosti v této otázce, jakož i relevantní judikaturu, na kterou stěžovatel odkázal. Za druhé, krajský soud pochybil rovněž v hodnotících úvahách ohledně provedených důkazů a opomenul námitky stěžovatele. Krajský soud totiž přijal bez dalšího předložený doklad jako mobilizační příkaz. I přes námitky stěžovatele v jeho vyjádření k žalobě nicméně nijak neodůvodnil, z jakých důvodů tento důkaz přijal jako hodnověrný k tomu, aby prokázal, že žalobce skutečně byl mobilizován, či v jakém konkrétním časovém období se měl dostavit na stanovené místo.

[12] S ohledem na předestřená pochybení krajského soudu považuje stěžovatel za nedostatečně podložený, a tudíž neoprávněný i závazný právní názor vyslovený v napadeném rozsudku, tedy že je u žalobce možné dospět k závěru o splnění podmínek pro udělení azylu dle § 12 zákona o azylu, resp. doplňkové ochrany podle § 14a písm. b) zákona o azylu. Stejně tak nesouhlasí s požadavkem, aby se zabýval otázkou, zda konflikt vyvolaný XA naplňuje podmínky vojenského konfliktu ve smyslu § 14a písm. c) zákona o azylu. Je obecně známou skutečností, že na území XA v současné době žádný mezinárodní či vnitřní konflikt neprobíhá. Byl to proto případně krajský soud, který se měl touto žalobní námitkou zabývat a vypořádat ji.

[13] Žalobce ve svém vyjádření ke kasační stížnosti odkázal na protokoly o svých pohovorech obsažené ve správním spise a zpochybnil aktuálnost zprávy MZV z roku 2021 či nutnost ověřovat vydání mezinárodního zatykače. Upozornil, že trestní zákoník XA umožňuje za jednání žalobce, pokud jde o jeho podporu Navalného a protest proti válce na XB, uložit trest odnětí svobody v délce 5 až 10 let. Stěžovatel podle jeho názoru nepochopil účel mobilizačního příkazu. Žalobce současně upřesnil, že tento předpis byl vydán v roce 2007. Za klíčové považuje, že v současné době probíhá válka na XB a XA provádí mobilizaci. S okupací územních oblastí XB přitom žalobce nesouhlasí. Upozornil, že XA za agresora považuje rovněž Evropská unie. Podle jeho názoru tudíž krajský soud správně uzavřel, že jsou v jeho případě splněny podmínky dle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu.

[14] Vyjádření žalobce následně doplnil jeho ustanovený právní zástupce. Navrhl kasační stížnost zamítnout. Krajský soud dostál požadavkům kladeným na přezkoumatelnost soudních rozhodnutí. Rovněž zohlednil ustálenou judikaturu NSS, postupoval v souladu ní

a na věc žalobce ji správně a přiléhavě aplikoval. Žalobce rovněž rozporoval závěr stěžovatele, že je v případě žalobce hrozící újma jen hypotetická; naopak namítl, že mu vzhledem ke konkrétním skutkovým okolnostem hrozí reálné a možné nebezpečí újmy. Za nepřezkoumatelné, resp. nepřesné či nepravdivé žalobce považuje i tvrzení stěžovatele, že je obecně známou skutečností, že na území XA žádný mezinárodní či vnitřní ozbrojený konflikt neprobíhá.

III. Právní posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[15] Nejvyšší správní soud (dále též „NSS“) se nejprve zabýval splněním formálních podmínek kasační stížnosti. Konstatoval, že kasační stížnost je přípustná. Kasační stížnost je rovněž přijatelná ve smyslu § 104a s. ř. s., neboť krajský soud se v projednávané věci dopustil *vážného pochybení* spočívajícího v nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku a v neadresnosti, resp. nedostatečné komplexnosti přezkumu rozhodnutí žalovaného. Toto pochybení by přitom mělo přesah do budoucího rozhodování správního i potenciálně soudního, neboť stěžovateli ukládá povinnost se nedostatečně podepřeným a adresným právním názorem řídit. Vzhledem k tomu, že kasační stížnost podává žalovaný, je nutno dovodit přijatelnost stížnosti bez ohledu na to, že by takovým pochybením již v principu nebylo možno zasáhnout do hmotněprávního postavení stěžovatele (srov. např. rozsudek NSS ze dne 31. 1. 2007, č. j. 2 Azs 21/2006-59).

[16] Napadený rozsudek proto NSS přezkoumal v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů. Přihlížel při tom k případným vadám, které je povinen zkoumat z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[17] Kasační stížnost **je důvodná**.

[18] Krajský soud v napadeném rozsudku žalovanému vytýká, že neposoudil všechny rozhodné okolnosti v celém svém kontextu a dostatečně se nevypořádal se zjištěným azylovým příběhem žalobce. Podle názoru NSS se nicméně tohoto pochybení dopustil sám krajský soud ve vztahu k důvodům uvedeným žalovaným v napadeném rozhodnutí, které soud dostatečně adresně a komplexně nevyvrátil. Tato vada přitom NSS brání v přezkoumání napadeného rozsudku a jeho prostřednictvím v posouzení správnosti závěru o nezákonném rozhodnutí stěžovatele.

[19] Z ustálené judikatury plyne, že má-li být rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal správní soud za rozhodný, jak uvážil o pro věc zásadních a podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem postupoval při jejich posuzování, proč považuje právní závěry účastníků řízení za nesprávné a z jakých důvodů považuje pro věc zásadní argumentaci účastníků řízení za lichou (srov. např. rozsudky NSS ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004–62, ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008–75, nebo ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 Afs 69/2015–45).

[20] Krajský soud vystavěl závěr svého zrušujícího rozsudku na třech důvodech, které měly být žalovaným nedostatečně, resp. nekonzistentně posouzeny: *obavy z trestního stíhání pro křivé obvinění* (odst. 26 a 27 napadeného rozsudku), *obavy vyplývající z nesouhlasu s vojenskou agresí XA na XB* (odst. 28 napadeného rozsudku) a *obavy z trestního stíhání z důvodu neuposlechnutí mobilizačního příkazu, který žalobce obdržel* (odst. 28 napadeného rozsudku na

konci). Ani jeden z těchto důvodů v podobě, jak je krajský soud vyjádřil v odůvodnění napadeného rozsudku, však nemohou v současné podobě obstát a postačovat pro zrušení napadeného rozhodnutí.

III. A. Obavy žalobce z trestního stíhání v XA pro křivé obvinění

[21] Krajský soud v odst. 27 napadeného rozsudku žalovanému vytkl, že napadené rozhodnutí je v otázce obav žalobce z trestního stíhání v zemi původu nekonzistentní s jeho dřívějším závěrem vyjádřeným v předchozím rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019. Podle krajského soudu žalovaný změnu svého názoru na azylový příběh žalobce učinil pouze na základě informací, jež mohou se stejnou pravděpodobností potvrzovat jeho azylový příběh a existenci relevantních důvodů pro obavy z pronásledování žalobce.

[22] Tomuto závěru krajského soudu však nelze přisvědčit. Krajský soud předně vychází z nesprávného východiska svého posouzení, podle něhož žalovaný v rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019 nezpochybňoval azylový příběh žalobce a nerozporoval jeho tvrzení o možném trestním stíhání (srov. odst. 27 napadeného rozsudku). Z odůvodnění uvedeného na str. 6 a 7 rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019 nicméně plyne, že stěžovatel považoval obavu z možného zahájení trestního stíhání z jím konkrétně uvedených důvodů za neopodstatněnou, založenou na subjektivních domněnkách a ničím nepodložených informacích advokáta žalobce. Žalovaný tudíž tvrzení žalobce a jeho azylový příběh zpochybnil již ve svém prvním rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019.

[23] V rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019 se navíc žalovaný zabýval výhradně obavami z možného *budoucího* zahájení trestního stíhání žalobce po jeho návratu do země původu. Toto posouzení odpovídalo rovněž tvrzením žalobce uvedeným během jeho pohovoru. Dospěl přitom k závěru, že neexistuje reálný důvod, že by k zahájení trestního stíhání mělo po návratu žalobce do XA dojít (srov. str. 6 rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019). Naproti tomu v napadeném rozhodnutí stěžovatel posuzoval otázku jinou – a to, zda již v XA *bylo* proti žalobci zahájeno trestní stíhání. Dospěl přitom k závěru, že nikoli; přičemž tento závěr podepřel konkrétními důvěry (srov. str. 11 a 12 napadeného rozhodnutí).

[24] V napadeném rozhodnutí tudíž žalovaný posuzoval nejen hrozbu zahájení trestního stíhání žalobce v budoucnu, ale především, *zda již bylo trestní stíhání proti žalobci v XA pro křivé obvinění zahájeno,* a to v kontextu jím dříve nezohledněných důkazů (vyjádření právního zástupce žalobce). Jedná se tak o jinou skutečnost, kterou předtím žalovaný s ohledem na tvrzení žalobce výslovně neposuzoval. Tvrzení, že již k zahájení trestního stíhání došlo, totiž vnesl žalobce do řízení až před krajským soudem, když k tomu předložil nový důkaz sdělením právního zástupce žalobce o zahájení trestního stíhání. Mimo jiné právě z tohoto důvodu přitom krajský soud rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019 zrušil (srov. odst. 25 rozsudku krajského soudu ze dne 20. 7. 2021, č. j. 62 Az 1/2020–149) a zavázal žalovaného tuto skutečnost zohlednit.

[25] Žalovanému tudíž nelze vytýkat nekonzistentnost v jeho náhledu na azylový příběh žalovaného a jím tvrzené obavy, pokud v napadeném rozhodnutí posuzoval a hodnotil jinou skutečnost, která v řízení vyvstala a byla žalobcem prokazována důkazy, které předložil až po vydání prvního rozhodnutí ve věci (rozhodnutí ze dne 30. 10. 2019). Jestliže se v průběhu

řízení změní žalobcem tvrzené informace, přísluší správnímu orgánu se těmito informacemi zabývat a vyhodnotit je. Pokud nicméně takovým novým tvrzením neuvěří, nejedná se v takovém případě o nekonzistentnost jeho rozhodování, nýbrž o možnou reakci na nová tvrzení a namítané okolnosti, kterou přísluší k podané žalobě přezkoumat krajskému soudu.

[26] Krajskému soudu konečně nelze přisvědčit ani v závěru, že by stěžovatel odmítl žalobcem tvrzené obavy *pouze* na základě informací, jež mohou se stejnou pravděpodobností potvrzovat jeho azylový příběh a existenci relevantních důvodů pro obavy z pronásledování žalobce, konkrétně s ohledem na vyjádření právního zástupce žalobce psané jeho rukou bez uvedení informace o číslu jednacím a dále formulaci mailu, který poslal právní zástupce žalobce z XA žalobci ve znění „Zasílám, co jste si vyžádal – doufám, že to pomůže". Ze stran 11 a 12 napadeného rozhodnutí jednoznačně plyne, že žalovaný svůj závěr založil na více důvodech než jen této krajským soudem zdůrazněné okolnosti. Stěžovateli je konkrétně nutné přisvědčit, že uvedený závěr dovodil rovněž na jím popsaných rozporech ve výpovědích žalobce, skutečnosti, že žalobce i přes výzvu žalovaného nedoložil žádné oficiální dokumenty o trestním stíhání, informacím o zemi původu a zprávě MZV ze dne 3. 2. 2021, znění trestního zákoníku XA a absenci vydání evropského či mezinárodního zatykače na žalobce. Závěr krajského soudu, který vadu napadeného rozhodnutí spatřuje v tom, že žalovaný svůj závěr založil „pouze" na zpochybnění vyjádření právního zástupce žalobce, proto nemůže obstát.

[27] Závěrem NSS dodává, že se nyní sám nezabýval zákonností právního závěru stěžovatele o nedůvodnosti obav žalobce z důvodu trestního stíhání. Takový přezkum náleží provést nejprve krajskému soudu. Pokud však krajský soud shledá toto posouzení žalovaného nezákonným, musí tak učinit s ohledem na všechny důvody uvedené žalovaným, jež musí sám krajský soud adresně a efektivně zpochybnit. Tak tomu však z výše uvedených důvodů v současné době není.

III. B. Obavy žalobce vyplývající z nesouhlasu s agresí XA na XB

[28] Krajský soud v odst. 28 napadeného rozsudku zpochybnil závěr žalovaného, podle něhož žalobci v zemi původu nehrozí žádné azylově relevantní riziko vyplývající z jeho nesouhlasu s agresí XA na XB. Jeho závěr, na jehož základě tak učinil, je nicméně nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů.

[29] Krajský soud žalovanému pouze vytkl, že žalobci dává za vinu, že své názory na podporu Ukrajiny nesdílí na sociálních sítích, když je nepoužívá. Sám přitom vyslovil názor, že vzhledem k aktuálním zjištěním o stavu lidských práv a bezpečnostní a politické situaci v XA je zcela namístě obava žalobce, že bezpečnostní orgány XA mohou mít informace o něm i jeho aktivitách, a to i vzhledem k délce jeho pobytu v České republice. Tento svůj závěr však krajský soud nijak blíže neodůvodnil a adresně jej nevztáhl k situaci žalobce.

[30] Pouhá skutečnost, že je obecně známou a přijímanou skutečností, že se orgány XAfederace v současné době dopouštějí potírání mezinárodně garantovaných práv vlastního obyvatelstva, zejména svobody shromažďování a projevu (k tomu srov. rozsudek NSS ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021-49), totiž ještě neznamená, že v XA hrozí azylově relevantní riziko *konkrétně žalobci*. Judikatura správních soudů přitom zdůrazňuje, že se musí jednat o hrozbu reálnou, nikoliv pouze hypotetickou (viz např. rozsudky NSS ze dne

26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82, a ze dne 13. 8. 2010, č. j. 4 Azs 11/2010-112). Požadavek reálnosti hrozby nicméně již ze své podstaty vyžaduje adresnost posouzení rizik pro žadatele a vztažení dovozených závěrů k jeho azylovému příběhu a zjištěným okolnostem v zemi původu.

[31] Žalovaný se přitom na stranách 13 až 15 napadeného rozhodnutí individuálními okolnostmi situace žalobce podrobně zabýval. Sám uznal, že současná situace dodržování základních práv a svobod není v XA ideální. Stejně tak připustil, že osoby veřejně vyjadřující svůj nesouhlas s XA invazí mohou v této zemi čelit správnímu či dokonce trestnímu stíhání. Žalovaný nicméně nezjistil žádné konkrétní reálné riziko pro žalobce. Z žádných jím zjištěných okolností totiž podle jeho názoru neplyne odůvodněný závěr, že by se o postojích žalobce mohly XA státní orgány dozvědět. Krajským soudem vytýkaný závěr o nesdílení politických postojů na sociálních sítích přitom nebyl jediný, který stěžovatele k tomuto závěru vedl. Stěžovatel naopak podrobně veškeré žalobcem tvrzené jednání, jako jsou předložené fotografie z protestních akcí, pomoc Ukrajincům či vedení profilu na telegramovém messengeru, ve svém rozhodnutí zohlednil a vypořádal.

[32] Pokud krajský soud tyto konkrétní a v napadeném rozhodnutí podrobně vymezené důvody při svém přezkumu nezohlednil a adresně na ně nereagoval, nýbrž se omezil pouze na obecné konstatování o nepříznivé situaci v zemi původu, nemůže jeho závěr obstát. Pokud tedy tyto stěžovatelem uvedené důvody shledá krajský soud v dalším řízení nepřesvědčivé či nesprávné, bude je muset adresně a efektivně zpochybnit.

III. C. Obdržení a neuposlechnutí mobilizačního příkazu

[33] Krajský soud konečně svůj zrušující rozsudek založil na závěru, že žalobce obdržel mobilizační příkaz, který neuposlechl. Podle krajského soudu je totiž vyhlášení mobilizace a doručení a neuposlechnutí mobilizačního příkazu skutečností, kterou je nutné v případě žádosti žalobce o mezinárodní ochranu zohlednit. Na ústním jednání přitom krajský soud sám provedl důkaz žalobcem předloženým mobilizačním předpisem a vojenským průkazem.

[34] V kasační stížnosti stěžovatel zpochybňuje jak naplnění předpokladů pro prolomení pravidla vázanosti soudu skutkovým a právním stavem ke dni rozhodování správního orgánu podle § 75 odst. 1 s. ř. s., tak i nedostatečnost úvah krajského soudu při hodnocení jím provedených důkazů a odůvodnění jím dovozeného závěru.

[35] Pokud jde o namítané nesplnění předpokladů pro prolomení pravidla dle § 75 odst. 1 s. ř. s., z odst. 20 až 22 napadeného rozsudku plyne, že uvedenou zásadu vázanosti soudu skutkovým a právním stavem k okamžiku rozhodování správních orgánů krajský soud prolomil za pomoci přímé aplikace čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice. Takový postup je přitom v obecné rovině možný. Podle tohoto ustanovení totiž platí, že účinný opravný prostředek ve věcech mezinárodní ochrany musí obsahovat úplné a *ex nunc* posouzení jak skutkové, tak právní stránky, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně. Tento požadavek práva EU je tedy přímo použitelný v řízeních před krajskými soudy, jež ve věcech mezinárodní ochrany rozhodují jako soudy v prvním stupni. Krajské soudy tak mohou ve věcech mezinárodní ochrany samy přihlížet k novým skutečnostem nastalým až po právní moci správního rozhodnutí. Musí se však jednat o

takové skutečnosti, které žadatel o mezinárodní ochranu *nemohl bez vlastního zavinění uvést již v řízení před správním orgánem* (srov. rozsudek NSS ze dne 26. 11 .2015, č. j. 10 Azs 194/2015–32, či nález Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16; případně rozsudky NSS ze dne 19. 10. 2021, č. j. 1 Azs 292/2021-51, či ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021-31).

[36] Otázkou, zda je povinnost žalobce nastoupit do armády opravdu novou skutečností, kterou žalobce nemohl bez vlastního zavinění uvést již v řízení před správním orgánem, se nicméně krajský soud nezabýval. Nejvyšší správní soud sice uznává, že žalobci nelze klást za vinu, že před okamžikem vyhlášení mobilizace v XA nepředložil žalovanému mobilizační předpis a vojenský průkaz, byť se jedná o dokumenty, kterými v této době prokazatelně disponoval (mobilizační předpis byl vydán v roce 2007, jak výslovně uvedl i sám žalobce ve svém vyjádření ke kasační stížnosti). Z pohledu NSS je nicméně problematické, že k vyhlášení mobilizace na území XA došlo dne 21. 9. 2022 (srov. odst. 22 napadeného rozsudku), tedy ještě před vydáním napadeného rozhodnutí stěžovatelem dne 6. 10. 2022. Za této situace tak bylo namístě, aby uvedenou otázku krajský soud posoudil a ve svém rozhodnutí zohlednil a výslovně odůvodnil. Jeho úvaha, kterou by mohl nyní NSS přezkoumat, však v napadeném rozsudku chybí.

[37] Nejvyšší správní soud rovněž přisvědčil stěžovateli v jeho námitkách zpochybňujících dostatečnost hodnotících úvah krajského soudu ohledně jím provedených důkazů (mobilizačního předpisu a vojenského průkazu). Nejvyšší správní soud konkrétně odkazuje na odst. 28 napadeného rozsudku, v němž krajský soud uvedl, že důležitou skutečností, kterou musí žalovaný zohlednit, je právě obdržení mobilizačního příkazu, který žalobce neuposlechl. Krajský soud však na ústním jednání provedl důkaz *mobilizačním předpisem* z roku 2007, nikoli *adresným mobilizačním příkazem.* V XA přitom nebyla vyhlášena všeobecná mobilizace, u níž by bylo bez dalšího zcela nepochybné, že dopadá adresně na všechny osoby v záloze, a tudíž i na žalobce. Na základě jakých konkrétních důvodů a úvah krajský soud dospěl k závěru, *že žalobce byl skutečně mobilizován*, přitom není z napadeného rozsudku patrné. Tato vada je přitom o to významnější z důvodu, že žalovaný ve svém vyjádření k žalobě ze dne 6. 2. 2023 poukázal na nedostatečnou průkaznost žalobcem předloženého mobilizačního předpisu s ohledem na jeho časový okamžik vydání. S ohledem na zásadu rovnosti zbraní měl proto krajský soud na námitky stěžovatele ve svém rozsudku reagovat a jejich správnost vyvrátit.

[38] Nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů je konečně i závěr krajského soudu vyslovený v odst. 30. napadeného rozsudku, jímž stěžovatele zavázal povinností posoudit otázku, zda vojenský konflikt vyvolaný XA již naplňuje podmínky vojenského konfliktu ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Tento krajským soudem vyslovený požadavek totiž nemá žádnou oporu v předchozí argumentaci krajského soudu. Citované ustanovení přitom dopadá na újmu hrozící *civilistům* v důsledku ozbrojeného konfliktu. Případné vztažení tohoto ustanovení na situaci žalobce by se tak mělo týkat bezpečnostní situace v zemi původu – tedy XA. Proč je nutné toto posouzení ve vztahu k žalobci učinit, nicméně není z odůvodnění napadeného rozsudku patrné.

III. D. Shrnutí

[39] Nejvyšší správní soud dospěl s ohledem na výše uvedené důvody k závěru, že napadený rozsudek krajského soudu nemůže obstát. Tento závěr nicméně neznamená, že je žalobou napadené rozhodnutí žalovaného nutné považovat za správné a zákonné. Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že tuto otázku v projednávané věci nehodnotil a ani hodnotit nemohl. Předpokladem pro jeho věcný přezkum je totiž přezkoumatelnost kasační stížností napadeného rozsudku. Přísluší proto nejprve krajskému soudu, aby zákonnost napadeného rozhodnutí znovu posoudil.

[40] Krajským soudem přijatý závěr o naplnění důvodů pronásledování žalobce podle § 12 písm. b) zákona o azylu, potažmo důvodů pro udělení doplňkové ochrany žalobci podle § 14a odst. 2 písm. b) a c) (srov. odst. 29, a 30. napadeného rozsudku) přitom bude moci obstát pouze za předpokladu, pokud krajský soud adresně, komplexně a efektivně zpochybní konkrétní důvody stěžovatele podrobně vymezené v odůvodnění napadeného rozhodnutí, které stěžovatele vedly k závěru o neexistenci azylově relevantních rizik pro žalobce.

IV. Závěr a náklady řízení

[41] Z uvedených důvodů proto NSS podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm bude podle § 110 odst. 4 s. ř. s. krajský soud vázán výše vysloveným právním názorem NSS. Krajský soud v novém rozhodnutí rovněž rozhodne o nákladech řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

[42] Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval o návrhu stěžovatele na uložení povinnosti žalobci vrátit na zaplacených nákladech řízení částku 207 Kč. Rozsudek krajského soudu byl zrušen jako celek, včetně jeho výroku o náhradě nákladů řízení. O celkové náhradě nákladů, včetně řízení o kasační stížnosti, rozhodne krajský soud znovu v dalším rozhodnutí.

[43] Nejvyšší správní soud ustanovil usnesením ze dne 9. 2. 2024, č. j. 1 Azs 194/2023-29, jako zástupce žalobce JUDr. Ing. Adama Černého, Ph.D., advokáta se sídlem Dřevná 382/2, Praha 2. Ustanovenému zástupci přísluší za zastupování žalobce odměna a náhrada hotových výdajů. Tyto náklady nese stát. Ustanovený zástupce ve věci učinil dva úkony právní služby, a to převzetí věci a přípravu zastoupení a jedno písemné podání ve věci samé – vyjádření ke kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], za který mu přísluší odměna ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bod 5 advokátního tarifu]. K tomuto úkonu se přiznává náhrada hotových výdajů podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu ve výši 300 Kč. Celkově tak ustanovenému zástupci náleží odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování stěžovatele v řízení o kasační stížnosti ve výši 6 800 Kč. Tato částka bude ustanovenému zástupci vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. února 2024

pokračování

Michal Bobek
předseda senátu